

Véleményem szerint

JÓNÁS KÁROLY
az Országgyűlési
Könyvtár
osztályvezetője

a budapesti nagykönyvtáraknak az ötnapos munkahétre való áttérése nem kellően összehangoltan, nem elég szervezeten zajlott le. Az új munkarend bevezetésének végső határidejétől (1982. június 30.) több mint másfél év telt el, le kell vonnunk tehát a szükséges tanulságokat. A rendeletek alapján az intézmények önállóan dolgozhatták ki programjaikat, amelyekben egyaránt figyelembe kellett venniük az olvasói igényeket, a könyvtárak dolgozóinak rendelet adta jogait, ellentmondásos érdekeit, a közművelődés és az egyes tudományterületek feladatait, az egész könyvtárügy kötelességének maradéktalan teljesítését. Mindezt önrőből, változatlan feltételek mellett nehéz volt megvalósítani: az áttérés nemegyszer csak valamely fontos alapelv csorbitása vagy háttérbe szorítása árán történhetett meg.

Milyen a jelenlegi helyzetkép? Ha a budapesti nagykönyvtárakban kialakított szombati „menetrend” szerint helybenolvasásra fordítható órák számát (a többi szolgáltatás időhossza még inkább csökkent) összehasonlítjuk a korábbi szám adatokkal – de a szükségletekkel is –, megfigyelhetjük az egyes könyvtárakra nehezedő terhek aránytalan eloszlását. Az áttérés előtt a 13 legfontosabb budapesti nagykönyvtár közül csak 7–8 fogadta az olvasókat szombat délutánonként, s ez a tény már akkor is jelentékeny többletterhet rótt némelyikre. Az ötnapos munkahét bevezetése fokozta a nehézségeket, hiszen a Központi Statisztikai

Hivatal könyvtára teljesen kiállt a sorból, s gyakorlatilag a Műegyetemi Könyvtár, valamint az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum szintén ezt tette, hiszen a csúcsidőben, szombaton zárva tart. Ötven százalékkal csökkent a Gorkij Könyvtár nyitvatartási ideje, az Országos Széchényi Könyvtár pedig (egyéb, ismert körülmények miatt) még többel, s csaknem valamennyi nagykönyvtár szűkítette nyitvatartási idejét. A szombat délután üzemelő könyvtárak egy része is csak részlegesen működik, vagy csak bizonyos speciális érdeklődésű olvasói rétegeket szolgál ki: az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár a műszaki érdeklődésűeket, az Akadémia könyvtára a tudományos kutatókat. Az Egyetemi Könyvtárban a raktári szolgálat 13, a folyóirat-olvasás pedig 14 órától szünetel. Az OSZK, a KSH, a Gorkij, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára és az OPKM teljes vagy részleges kiesése miatt — ez nyilvánvalóan az olvasókat sújtja elsősorban — a társadalomtudományi dokumentumokban gazdag könyvtárakra (például az Országgyűlési Könyvtárra) gyakran elviselhetetlen nyomás nehezedik, amelyet csak nagy erőfeszítés árán lehet leküzdeni — olykor a színvonal rovására.

A könyvtári szolgáltatások mennyisége és színvonala tehát csökkent, miközben az emberek, olvasók szabad ideje — s részben könyvtár iránti szükséglete is — nőtt. E helyzetben több, a saját szolgáltatásaiért országos felelősséggel felruházott könyvtár békésen pihen babérjain az ötnapos munkahét jogi asztalánál, felügyeleti szervükkel — semmi nem mutat az ellenkezőjére — boldog egyetértésben. Ugyanakkor az addig is megterhelt, most pedig a megnövekedett olvasói ostromot fogadó, de semmilyen erkölcsi és anyagi elismerésben nem részesülő könyvtárak és dolgozóik nehezen tudnak megbirkózni tetézett feladataikkal.

Ezen a helyzeten változtatni kell: hogy előbbre lépjünk, a könyvtáraknak és felügyeleti szerveiknek egyaránt bőven van tennivalójuk!